

Evaldas Nekrašas
Vilniaus Universitetas, Lietuva

Filosofija ir politika : 1988 - 1993 / Philosophy and Politics in Lithuania: 1988 - 1993

Filosofijos ir politikos santykio tema yra plati ir gan sudėtinga. Bene visas svarbiausias politikos idėjas formulavo ir plėtojo filosofai. Bet paprastai jas įgyvendindavo ne jie, o jų pačių politinė veikla – kai jie jos imdavosi – nebuvo itin sėkminga. Tai lėmė, jog nemažą populiarumą įgijo filosofijos ir politikos griežtos atskirties tezė.

Ir vis tik kai kuriais istoriniais laikotarpiais filosofai tampa ne tik politinių permainų šaukliais, bet ir svarbiais politiniais veikėjais. Vienu iš tokių periodų buvo Lietuvos valstybingumo atkūrimas, kurį sąlygiškai galima datuoti 1988-1993 metais, nes tai tikrai buvo procesas, o ne vienkartinis 1990 m. kovo 11 d. aktas.

Aktyvus filosofų dalyvavimas jame iš pažiūros gali atrodyti netikėtas ar net paradoksalus. Juk filosofija Tarybų Lietuvoje, kaip ir visoje Tarybų Sąjungoje, buvo gan ideologizuota – neretai dar ir šiandien ji traktuojama kaip svarbi tuometinės valdžios atrama. Bet Atgimimo metais nemažas būrys Lietuvos filosofų tapo politinių permainų įkvėpėjais ir organizatoriais, buvo tiek Sąjūdžio Tarybos, tiek 1990 metais išrinktos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės nariais. Dar daugiau – kai kurie jų buvo vienais iš parlamento ir vyriausybės vadovų.

Kas tai lėmė? Bandytas atsakyti į šį klausimą ir yra pagrindinis pranešimo tikslas.